

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének XVI. vándorgyűlése

Az augusztus 2-től 5-ig Szegeden lezajlott vándorgyűlést minden eddigi könyvtárosegyesületi összejövetelnél nagyobb érdeklődés kísérte. A megjelent könyvtárosokat, levéltárosokat – több mint 1200 résztvevőt – nemcsak a szakmai programok vonzották, hanem az a lehetőség is, hogy megtekinthetik az új épületbe költözött nagy múltú és nagy tekintélyű Somogyi Könyvtárt és a vele közös elhelyezésbe került Csongrád megyei Levéltárt.

A plenáris ülés első előadása a helyhez és alkalomhoz illően *Szeged új dolgozószobája* címmel a Somogyi Könyvtár százéves múltjának néhány kiemelkedő eseményével, irodalmi kapcsolataival foglalkozott. *Papp Gyula* tanácselnök előadásának legfőbb mondanivalója a Somogyi Könyvtár Szeged város kulturális életében betöltött szerepének hangsúlyozása és az új könyvtárpépület születési körülményeinek ismertetése volt.

A többi előadás *A könyvtárak közvetítő szerepe a szakirodalmi tájékoztatásban* című téma köré csoportosult. Az első előadó *Sárdy Péter*, a Művelődési Minisztérium könyvtári osztályának helyettes vezetője volt, aki *A tájékoztatás-közvetítés jelen és távlati lehetőségei* című előadásában azt hangsúlyozta, hogy a könyvtári szolgáltatások közvetítése nem egyszerűen a könyvtári együttműködés más szavakkal való kifejezése. Szerinte a könyvtárakhoz forduló olvasók szakirodalmi, illetve tájékozási igényeinek kielégítésére háromféle megoldás kínálkozik: Az első és a legteljesebb az, ha a könyvtár saját anyagából ki tudja az igényeket elégíteni. A második eset, ha a megfelelő speciális könyvtárhoz, információs intézményhez irányítja az igénylőt; a harmadik, ha más könyvtáraktól, illetve központi szolgáltatásoktól szerzi meg a szükséges információt vagy dokumentumot. Ez utóbbi alkotja a gerincét a szolgáltatás-közvetítésnek, amelynek hatékonysága érdekében a rendszerszerű műkö-

désre és a könyvtárak technikai felszereltségének javítására is szükség van. A távközlési és automatizált berendezések, valamint a számítógépes szakirodalmi tájékoztató hálózatok kialakítása és megerősítése immár elodázhatatlan feladat.

Dr. Balázs Sándor, az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár főosztályvezető-helyettese a külföldi helyzetet ismertette *Az információ terjesztésének és közvetítésének útjai külföldi könyvtárakban* című előadásában. Rávilágított arra, hogy a telekommunikáció és az ún. információs ipar ugrásszerű fejlődése következtében a könyvtáraktól ma már nemcsak saját állományuknak, valamint az erre alapozott faktográfiai és bibliográfiai információknak passzív terjesztését várják, s a felhasználók nem csupán forrástájékoztató eligazítást igényelnek. Külföldön sokféle megoldás van, ezek egy része Magyarországon is fellelhető. Az irányok megismerése és felismerése hozzájárulhat a jövőt építő tudatos cselekvéshez.

Román Lászlóné dr., a Pécsi Megyei Könyvtár igazgatója *a megyei és a városi könyvtáraknak a szakirodalmi információellátásban játszott szerepéről* beszélt. Felmérése alapján megállapította, hogy jelenleg alig van olyan megyei és városi könyvtár, amelyik alkalmas arra, hogy bekapcsolódjék az országos szakirodalmi tájékoztatásba, csak a helyi igények kielégítésére vállalkozhatnak. Nagyon fontos kérdés, milyen legyen a jövőben ezeknek a könyvtáraknak a fejlesztése. Véleménye szerint a szakinformációs tevékenység az országos központok feladata; a megyei és a városi könyvtárak ellátási körzetükön túli információs feladatokat csak a helyismereti forrásanyagra vonatkozóan vállalhatnak. Az országos, központi szolgáltatásokban való tevékenyebb részvételre a mezőgazdasági szakterületen lát lehetőséget.

Havasi Zoltán, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgató-helyettese *a fejlesztő munka regionális megoldásairól* szólt. A könyvtárak nemcsak a tudomány és a termelési-gazdasági szférák között közvetítik a szakirodalmat, hanem szakkönyvtáraink és vezető közművelődési könyvtáraink legjobban felkészült munkatársai tudományos tevékenységükkel is a híd szerepét tölthetik be, kapcsolatokot erősíthetnek. A könyvtárak tevékenységét még szorosabban össze kell hangolni a szolgáltatásokkal ellátandó tudományterületek, népgazdasági ágak, közigazgatási egységek soron levő és távlati feladataival.

Kertész József, az OMIKK főosztályvezetője előadásában *a hazai számítógépes szakirodalmi tájékoztató hálózat kiépítésének lehetőségeiről* fejtette ki véleményét. Szerinte a szakirodalmi tájékoztató hálózat kiépítésére a tárgyi feltételek lehetőségei megvannak hazánkban. Javasolta, hogy a kiépítendő adatbázisok az osztott feldolgozás alapelveire épüljenek, s az adatbázisokhoz online hozzáférést tegyenek lehetővé. Javaslatokat tett a számítástechnikai és adatátviteli berendezések és programok beszerzésére, továbbá kialakítására is.

A plenáris ülésen elhangzott előadásokat most csak röviden ismertettük, mert teljes szövegüket is közölni fogja a *Könyvtáros*. A vándorgyűlés második napján a szekciók üléseztek. Tanácskozásaikról a következőkben számolunk be.

A műszaki könyvtáros szekció témájának címe: *A műszaki szakirodalmi tájékoztatás közvetítésének beépülése a közművelődési könyvtárak és a helyi szakkönyvtárak funkciójába* volt. Az ülésezők véleménye szerint a műszaki szakirodalmi tájékoztatási feladatok ellátására elsősorban a vállalati szakkönyvtárak hivatottak. Területi, közművelődési könyvtárral szemben ilyen igény általában ott jelentkezik, ahol a munkahelyi szakkönyvtári ellátás nem megfelelő. A közművelődési könyvtáraknak a műszaki szakirodalmi tájékoztatási közvetítői funkciót a következő három szint valamelyikén kell teljesíteniük: 1. A közművelődési könyvtár tájékoztatást ad arról, hogy a hozzá forduló által kért szakirodalmi információs szolgáltatás hol, milyen feltételekkel szerezhető be, illetve a szóban forgó szolgáltatásról milyen intézmény tud pontosabb információt adni.

2. A helyi igények, körülmények figyelembevételével megrendel bizonyos szakirodalmi szolgáltatásokat (például referáló lapokat, indexelő kiadványokat stb.), és ezeket a felhasz-

Pepp Gyula tanácselnök beazél „Szeged új dolgozószobájá”-ról

nálók rendelkezésére bocsátja, azaz közvetíti a szolgáltatásokat. 3. A könyvtár berendezkedik bizonyos szolgáltatásokra (például terminál segítségével online irodalomkuratásra). Ez a tevékenység már magas fokú, speciális szakismerettel is rendelkező munkatársi gárdát igényel(ne). Hogy egy-egy közművelődési könyvtár milyen szintű közvetítési funkcióra rendezkedik be, nemcsak a könyvtár nagyságától, lehetőségeitől függ, hanem egyéb helyi adottságoztól is. Téves – vagy legalábbis ma már túlhaladott – felfogás az, hogy a helyi, vállalati szakkönyvtárnak lehetőleg minél nagyobb saját állományra támaszkodva magának kell berendezkednie bizonyos szakirodalmi tájékoztatási szolgáltatásokra (például az állományában levő folyóiratok referálása, címfordítás stb.), mivel ez gazdaságtalan és elégtelenül informál. A helyi szakkönyvtárak korszerűen értelmezett feladata az információs szolgáltatások tekintetében az, hogy felmérjék, milyen szakirodalmi szolgáltatásokra van (lehet) szüksége az adott vállalatnak, tájékozdjanak a megfelelő szolgáltatásokról, lehetőségekről, és ezek alapján kiválasszák a legmegfelelőbb szolgáltatást (szolgáltatásokat), megrendeljük és közvetítsék a felhasználóknak.

A gyermekkönyvtáros szekció témája *A gyermekkönyvtárak közvetítő szerepe a gyermekkönyvkiadás tükrében* volt. A vitában leszögezték, hogy az olvasóvá nevelés kezdeti lépésében óriási szerepük van a gyermekkönyveknek és ezek egyik közvetítőjénck, a gyermekkönyv-

rárnak. Különösen nagy szerep hárul az iskolai és a gyermekkönyvtárakra az új tantervek bevezetése során. A tanterv, a tankönyvek és a munkafüzetek a különféle tantárgyak tanításához összesen 790 művet ajánlanak a gyermekeknek kiegészítő vagy házi olvasmányként. Ezek között nem szerepelnek a legfontosabb kézikönyvek, lexikonok, szótárak stb. Mivel a 790 mű 50 százalékát a Móra Kiadó jelentette meg, a másik 50 százalék pedig tizenöt más kiadó gondozásában látott napvilágot, a szekcióülésen a Móra Kiadó tevékenysége került nagyító alá. Kérdőíves felmérés tapasztalatai szerint a könyvtárosoknak az a véleményük az újonnan megjelenő gyermekkönyvekről, hogy a megjelenő művek száma hozzávetőlegesen elegendő, a választék, a „féleség” azonban nem; az utánnomások száma magas az újonnan megjelentetett könyvekéhez képest, viszont a sikerkönyvek, valamint a kötelező és az ajánlott irodalom esetében nem elégséges; a különböző korosztályok ellátása nem egyenletes, különösen a 12–14 évesek részére kevés és nem elég színvonalas a szépirodalom; szinte minden szakterület fejlesztése indokolt volna, különösen pedig a tananyagot kiegészítő irodalomé; a könyvtárak kapcsolata a kiadóval nem megfelelő, inkább személyes jellegű.

**Az előadó: Sárdy Péter;
baloldalt Vályi Gábor,
az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöke,
jobbról Billédi Ferencné dr.,
a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke**

A vita alapján több megoldásra váró feladat rajzolódott ki, ezek azonban csak az érdekelt intézmények összefogásával valósíthatók meg. A többkönyvű oktatás gyakorlati megvalósítása érdekében elengedhetetlenül szükségesnek látszik egy olyan szűk körű lista összeállítása, amely a Könyvtárellátónál folyamatosan kapható műveket sorolja fel. Új könyvtárak létesítése elképzelhetetlen a meglévő hiányok folyamatos pótlása nélkül.

A társadalomtudományi könyvtáros szekció a megyei könyvtáraknak a társadalomtudományi szakirodalmi információk közvetítésében játszott szerepéről tanácskozott. (Az ülés szünetében a szekció tagjai megjelentek a Balázs Béla születésének 100. évfordulójára rendezett koszorúzási ünnepség színhelyén.) A felszólalók megállapították, hogy a szakkönyvtári és az információközvetítői funkciók ellátásához szükséges a megyei könyvtárak állományának növelése és összetételének megváltoztatása is. A megyei könyvtáraknak nem áll rendelkezésükre elegendő segédlet és szakismeret, hogy a külföldi folyóiratok, segédkönyvek, monográfiák beszerzéséről szakmailag megalapozottan dönthessenek. Nélkülözhetetlen az „információtermelő” országos feladatkörű könyvtárak és a megyei könyvtárak közötti partneri viszony, ennek kialakításához azonban gondoskodni kell a megfelelő anyagi alapok előteremtéséről is. Az országos információs szakközpontoknak nem szabad megállniuk szolgáltatásaik propagálásánál, az információ útját, felhasználását is figyelemmel kell kísérniük.

A zenei könyvtáros szekcióban a zenei szakirodalmi információellátás helyzetét és fejlesztésének lehetőségeit vitatták meg. Megállapították: ahhoz, hogy a szakirodalmi szolgáltatások elterjedjenek a közművelődési könyvtárakban is, a zenei szakkönyvtárakat kell oly mértékben fejleszteni, hogy korszerű szolgáltatásokat alakíthassanak ki, majd ezeket a szolgáltatásokat el kell juttatni a közművelődési könyvtárak zenemű- és hangtári részlegei számára, amelyek elsősorban továbbítói – a hálózaton belül és egy-egy megye területén – ezeknek a szolgáltatásoknak.

A passzív szolgáltatások teljesebbé tételében is van tennivaló, mert ez a szolgáltatási forma jól válogatott, korszerű kézikönyvtári anyagot feltételez. Az egy-egy zenei könyvtárban kialakult szolgáltatások még nem alkotnak szolgáltatási rendszert, pedig ez volna a cél. Eléréséhez az együttműködés különféle formáit kell kialakítani, és pedig nem csupán a szakterületi,

de a területi együttműködést is szorgalmazni kell. Emellett bevezetni azokat a technikai formákat (könyvtárközi kölcsönzés, a kották és a hangfelvételek bevonása a könyvtárközi kölcsönzési rendszerbe) is, amelyek lehetővé teszi, hogy a kisebb vagy kistelepüléseken élő könyvtárhasználók ne legyenek hátrányban a budapesti zenei gyűjtemények használóival szemben.

A levéltári szekció a vándorgyűlés alkalmával a *hungarika-kutatások* kérdését tűzte napirendre. E kutatások nemcsak a hazai forrásbázis kiegészítése érdekében fontosak, hanem nagy szerepük van a nemzetközi kulturális kapcsolatok fejlesztésében is. Történészek és levéltárosok már a múlt század végén folytattak egyes külföldi levéltárakban kutatásokat, és a *Századok* vagy a *Történelmi Tár* hasábjain közzétették eredményeiket. A rendszeres nemzetközi kapcsolatok megteremtésére – a Magyar Tudományos Akadémia kezdeményezésére – az 1950-es évek elején került sor.

A külföldi anyag ismerete ma már nemcsak az adatokat közvetlenül felhasználó történészeknek fontos, hanem a levéltárosoknak és a könyvtárosoknak is. A feltárás jobb megszervezése, a kutatások összehangolása, eredményeik minél gyorsabb hasznosítása igen fontos feladat.

Az ifjúsági könyvtáros szekció a különböző korú tanulók szakirodalmi igényeit elemezte. A felszólalók megállapították, hogy a 14–15 éves korú gyermekek nem járnak annyit a könyvtárakba, mint az a tananyag elsajátításához szükséges volna. A szakmunkástanulók és a gimnazisták oktatásának színvonala eltérő –

A vándorgyűlés résztvevői
a szegedi sportszarnokban
(Kiss László felvételei)

az utóbbiak javára. Mégpedig oly mértékben, hogy azon sürgősen változtatni kell a szakmunkástanulók felzárkóztatásával.

Az *audióvizuális bizottság* ülésének témája a *kábeltelevízió*nak a szakmai tájékoztatásba való bevonása volt. Azokon a településeken, ahol vezetékes televízió működik, a könyvtáraknak is ki kell használniuk az ebből adódó lehetőségeket: egyebek között a kölcsönözhető irodalomról tájékoztathatják a lakosságot. A televíziós műsor szerkesztőinek, a televízió szakembereinek és a könyvtárosoknak mielőbb meg kell beszélniük közös teendőiket.

A *könyvtári módszertani bizottság* ülésén a *könyvtáraknak a helyi információk közvetítésében játszott szerepéről* folyt a vita. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a kisebb településeken a lakosság életviteléhez és állampolgári jogainak gyakorlásához nélkülözhetetlen ismeretek közvetítésének, valamint a véleménycsereknél helyszíne lehet a közművelődési könyvtár, az információk közvetítéséhez azonban feltétlenül szükség van arra, hogy birtokában legyen a megfelelő információknak. A könyvtáraknak vállalniuk kell ezt a feladatot, és meg kell teremteniük a feladat ellátásához szükséges szellemi és anyagi háttérrel.

•

A tanácskozásokon felmerült kérdések fontos szerepet játszanak a könyvtári munkában, a szolgáltatások színvonalának növelésében. A szolgáltatások közvetítése, az előadások és viták tanúsága szerint, jelenleg széles tevékenységi skálán történik. Megoldandó kérdései nemcsak a könyvtáros szakma gondjai közé tartoznak, de a tennivalók pontos megfogalmazása elsősorban a könyvtárosok feladata.

A vándorgyűlés szakmai programja mellett nagy élményt nyújtottak a találkozót kísérő, kiegészítő kulturális programok. A Szegedi Szabadtéri Játékok műsorából *Gounod Faust* c. operáját tekintették meg az érdeklődők. Nagy sikerrel zajlottak le a szakmai kirándulások is, amelyeken – egyebek között – az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékpark, a Makói Városi Könyvtár és a hódmezővásárhelyi Németh László-emlékszoba meglátogatására nyílt lehetőség.

A vándorgyűlés megrendezéséért és zavartalan lebonyolításáért az MKE Csongrád megyei területi szervezetének tagjait, Szeged könyvtárosait és levéltárosait illeti elismerés és köszönet.